

(بسم الله الرحمن الرحيم)

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت

گزارش کارآموزی در صندوق قرض الحسنه

استاد راهنما : جناب آقای قشمی

سرپرست کارآموزی : جناب آقای ابوطالبی

گرد آورنده : زهرا خجسته فر

« فهرست »

- ۱ - مقدمه
- ۲ - تعریف بانک
- ۳ - تحول و تکامل بانک و بانکداری
- ۴ - تعریف پول
- ۵ - وظایف پول
- ۶ - اسناد تجارتي
- ۷ - برات
- ۸ - سفته
- ۹ - چک
- ۱۰ - تطبیق چک ، سفته و برات
- ۱۱ - اوراق بهادار
- ۱۲ - سایر اسناد تجاری
- ۱۳ - حساب پس انداز
- ۱۴ - حساب جاری
- ۱۵ - باز کردن حساب جاری یا پس انداز
- ۱۶ - وام دادن
- ۱۷ - دریافت چک متفرقه بانک های دیگر

۱۸ - طریقه چک نوشتن

۱۹ - دفتر روزنامه بانک قرض الحسنه

تعریف بانک :

بانک ها در قرون هفدهم و هجدهم و نوزدهم میلادی بانک ناشر اسکناس ، بانک سپرده ،

بانک پس انداز ، بانک سرمایه گذار ، بانک منطقه ای ، بانک رهنی ، بانک استقراضی ،

بانک تخصصی ، بانک مشاوره ای ، بانک تجاری خارجی و غیره بودند .

از ابتدای قرن بیستم در کشورهای توسعه یافته صحبت از نظام بانکی شد . بدین ترتیب
واژه نظام بانکی مطرح گردید . منظور از نظام بانکی آن است که سازمان بانکی کشور

باید تابع نظام و قوانین و مقررات معینی باشد . بدون وجود یک نظام بانکی کارا موضوع

پیشرفته و توسعه اقتصادی به سهولت حاصل نخواهد شد . به طور خلاصه امروزه کشورها

دارای یک نظام بانکی هستند . همان گونه که کشورها از لحاظ اقتصادی و اجتماعی و

فرهنگی از یکدیگر تمیز داده می شوند . این موضوع در خصوص نظام بانکی نیز مصداق

دارد اما گذشته از مبحث مالکیت و مدیریت بانک ها اصولاً سازمان بانکی کشورها از بانک

مرکزی و بانک های تجاری و غیره تجاری تشکیل می شوند .

بانک یک مؤسسه مالی وابسته است که اصولاً وجوه اشخاص را تحت عنوان سپرده دریافت

و این وجوه را در اشکال وام و اعتبار - تنزیل بروات تجاری - خرید اوراق بهادار مصرف می

نماید . یک وظیفه مهم بانک افتتاح حساب جاری و پرداخت و انتقال وجوه توسط چک می

باشد سایر وظایف و عملیات مهم و اساسی بانک ارائه خدمات ارزی به مشتریان - تأمین

مالی معاملات خارجی - عملیات در بازار پول و بالاخره ارائه خدمات مالی مشاوره ای می

باشد بدیهی است حتی در سیستم های مالی پیشرفته فقط برخی از مؤسسه ها تمام یا اکثر عملیات فوق را انجام می دهند .

در هر کشوری به منظور تفکیک بانک ها از سایر مؤسسه های مالی لازم است واجه بانک در قانون پولی و بانکی تعریف شود .

تحول و تکامل بانک و بانکداری

بانک در اصل به عنوان محل حفظ و حراست اشیاء قیمتی ریشه دینی دارد. زیرا در یونان باستان افراد ثروتمند جواهرات و سایر اشیاء قیمتی خویش را به منظور حفظ از دستبرد سارقان با پرداخت کارمزدی به امانت به محل های امن یعنی معابد می سپردند. معابد بخشی از سپرده های مورد اشاره را در قبال دریافت مازادی به افراد نیازمند برای مدت معینی قرض می دادند. بدین ترتیب معابد هم به ثروت خود می افزودند و هم به زعم خویش به تأمین نیاز نیازمندان همراه با جلب رضایت وام گیرندگان به عظمت خدای خود کمک می کردند. بدین سان معابد نخستین وام دهندگان معرفی شدند از این رو برخی معتقدند که قبل از پیدایش پول بانک یعنی محل حفظ اشیاء قیمتی و اعطای وام وجود داشته است.

به مرور ملاکان و تجار و خلاصه زراندوزان دریافته اند که می توانند با اقدام مشابه معابد ثروت خویش را افزایش دهند. روشن است در این اوضاع و احوال رقابت و تنازع بین زراندوزان و معابد اجتناب ناپذیر می گردد. اما مقامات کشوری و دینی مراقبت می نمودند تا موضوع تحت کنترل باشد. لیکن همراه با تداوم جریان مذکور جامعه به سوی دو قطبی شدن، بانکداران ثروتمند و تهیدستان کثیر، سیر می نماید. این وضع موجب بروز مشکلات اجتماعی عظیمی شده و با انتقادهایی همراه می شود. لذا ارسطو در قرن چهارم قبل از میلاد در کتاب «سیاست» خویش، حتی اصل بهره را هم رد می کند و توضیح می دهد که خاصیت پول در این است که ثابت باقی بماند، نه این که در طول زمان

افزایش یابد از خانه یا زمین به صورت منطقی ممکن است عوایدی حاصل شود اما این موضوع در مورد پول صادق نیست به عبارت دیگر پول سترون و نازاست .

در تکامل بانکداری جدید به عنوان یک حرفه مستقل لومباردهای ایتالیایی و زرگرهای لندن نقش برجسته ای ایفا نمودند . انتشار اسناد رسید که شکل خام اسکناس بود ، افتتاح حساب جاری ، جمع آوری نقود و پرداخت وام به متقاضیان اخذ وثیقه ، وصول اصل و بهره وام در سررسید و نیز پرداخت بهره به سپرده گذاران نشان می دهد که دو گروه مورد اشاره به عنوان واسطه وجوه که وظیفه اساسی بانک های بازرگانی است اقدام می نمودند .

تعریف پول :

پول چیست ؟

واژه پول برای اقتصاددانان دقیق و محدود نیست . در مکالمات روزمره واژه پول مفاهیم متفاوتی دارد . یکی از این مفاهیم فقط اسکناس رایج را شامل می شود مانند این که از شما سؤال می شود آیا با خودت پول داری ؟ اما در اقتصاد جدید پول فقط به سکه و اسکناس رایج محدود نمی شود زیرا اسکناس و سپرده های قابل برداشت با چک کار یکسانی را انجام می دهند .

از اسکناس و سپرده های مورد اشاره برای پرداخت بهاء کالاها و خدمات استفاده می شود . هر چند عملاً تفاوت های جزئی ، از نقطه نظر پرداخت ، بین اسکناس و چک وجود دارد مثلاً خرید های جزئی مانند خرید بلیط اتوبوس - روزنامه - سیگار - کرایه تاکسی و غیره با چک عملی نیست اگر چه ممکن است در برخی از معاملات کلان نیز چک پذیرفته نشود . البته این هم واقعیت دارد که اگر کسی بخواهد فرضاً ۱۰ میلیون دلار سهام بخرد با پرداخت اسکناس عملی نیست .

در حالی که مفهوم پول به معنی اسکناس خیلی محدود است در مقابل مفهوم پول مترادف با ثروت بسیار گسترده است مثلاً وقتی گفته می شود فلانی پول دار است معنای آن این است که ثروتمند می باشد. اگر این مفهوم در اقتصاد به کار گرفته شود در این صورت پول شامل مستغلات - اتومبیل - سهام - اوراق قرضه - اوراق مشارکت و خلاصه همه انواع ثروت و دارایی را شامل می گردد.

در اقتصاد جدید اقتصاددانان پول را بر اساس وظایفی که به آن محول شده است تعریف می نمایند.

وظایف پول:

الف - پول معیار واحد ارزش و محاسبه ارزش:

یکی از اساسی ترین وظایف پول معیار و واحد اندازه گیری ارزشهای اقتصادی می باشد. نقش محاسباتی پول موجب می گردد تا کلیه کالاها و خدمات را بتوان با یکدیگر مقایسه نمود.

پول موجب می گردد تا بتوانیم اقلام مختلف را ارزیابی و با یکدیگر مقایسه کنیم. هرگز نقش پول به عنوان یک معیار ارزش را نباید از یاد برد. برای انجام امر داد و ستد ابتدا ارزش کالاها و خدمات لازمست به پول سنجیده و تعیین شوند.

- پول مقیاسی است که به اشخاص امکان می دهد قیمت های نسبی کالاها و خدمات مختلف را با یکدیگر مقایسه و نتیجه گیری نمایند کدام کالا یا خدمت گران تر است .
- ب - پول وسیله مبادله است :** پس از اینکه ارزش کالاها و خدمات بر حسب واحد پول بیان شد امر مبادله به سهولت قابل انجام است . در این وضعیت خریداران و فروشندگان آماده اند تا کالاها و خدمات مورد داد و ستد را با پول معاوضه نمایند . حاصل وجود پول به عنوان واسطه انجام معاملات و مبادلات تخصصی شدن اقتصاد است . با تخصصی شدن اقتصاد کارایی اقتصاد افزایش می یابد و به طور خلاصه وجود پول انجام مبادله را به مراتب ساده تر و سریع تر و کم هزینه تر از زمانی که نباشد می نماید . با وجود پول مکانیسم مبادله کارایی اقتصادی را بالا می برد و بدون وجود یک سیستم مبادله کارآمد کارایی سیستم اقتصادی پایین خواهد بود .
- ج - پول وسیله پس انداز ارزشهای اقتصادی است :** پول در صورتی می تواند وسیله مبادله باشد که بتواند این وظیفه سوم یعنی وسیله پس انداز و ذخیره ارزش های اقتصادی تلقی گردد .
- د - پول وسیله پرداخت های آتی :** چهارمین وظیفه پول پرداخت های آتی است . روشن است در صورتی از پول به عنوان وسیله پرداخت و محاسبه در انعقاد و اجرای قراردادهای مدت دار استفاده خواهد شد که پول بتواند وظایف سه گانه یاد شده را انجام

دهد. از این رو به نظر می رسد این وظیفه پول از اهمیتی هم پای وظایف بیان شده برخوردار نباشد.

۵ - پول ابزار اجرای سیاست های اقتصادی :

چهار وظیفه پیش گفته شده وظایفی است که پول از دید اقتصاد خرد باید داشته باشد و در واقع وسیله تشخیص پول می باشند لیکن آنچه امروزه اهمیت پول را چندین برابر نموده است نقشی است که پول از لحاظ اقتصاد کلان دارا می باشد. در واقع به زعم اقتصاددانان جدید در نظام پول اعتباری است که نقش ذاتی و اصلی پول مشخص می گردد. از این نظر پول اهرم فرماندهی و یکی از ابزارهای مهم و اساسی اجرای سیاست های اقتصادی دولت است. و در واقع اهمیت پول از نقطه نظر نقش مهمی است که پول از دید اقتصاد کلان ایفا می نماید می باشد.

اسناد تجارتي:

اسناد تجارتي از جمله اسناد عادي هستند كه موجب تسهيل معاملات و رونق امر تجارت مي گردند . اسناد تجارتي اوراقي هستند كه مبالغ مندرج در اين اوراق به سهولت قابل نقل و انتقال است . از اين رو تجار از اوراق موصوف براي نقل و انتقال وجوه كه هم راحت تر و مطمئن تر مي باشند استفاده مي نمايند . در واقع تجار خريدار يا واردكننده كالا به فروشنده يا صادركننده كالا ممكن است در كشور ديگري باشد به جاي وجه نقد اسناد تجارتي مي دهد . دريافت كننده اسناد تجارتي مي تواند مبالغ مندرج در اسناد مذكور را

به آسانی به دیگری انتقال دهد. بدیهی است دارنده سند تجارتي در صورت نیاز به وجه نقد می تواند به متعهد یا به بانک مراجعه و وجه مذکور را دریافت دارد.

اسناد تجارتي شامل برات، سفته، چک، سهام، اوراق قرضه، اسناد خزانه، انواع بارنامه و رسید انبار می گردد. از یک نظر این اسناد تجارتي به سه دسته اساسی زیر قابل تفکیک و قسمت پذیری هستند:

- دسته اول اسناد تجارتي که مبین وجه نقد می باشند این دسته شامل برات، سفته و چک می گردد. به این دسته اوراق تجاری هم اطلاق می شود.

- دسته دوم اسناد تجارتي که در بورس اوراق بهادار قابل معامله می باشند. این دسته شامل سهام، اوراق قرضه و اسناد خزانه می گردد. به این دسته اوراق بهادار اطلاق می شود.

- دسته سوم اسناد تجارتي که نشان دهنده حق عینی دارنده اش نسبت به کالاهای معینی در کشتی، هواپیما، واگن راه آهن، کامیون یا انبار می گردد.

اسناد تجارتي دسته اول با سرعت و سهولت بیشتری نسبت به سایر اسناد به وجه نقد تبدیل می شوند. اسناد تجارتي در معاملات جایگزین اسکناس و مسکوک می گردند. در مورد تفاوت بین اسکناس و اسناد تجاری باید متذکر شد که اسکناس برای مدت نامحدود توسط بانک مرکزی با مبالغ مساوی و ارقام صحیح و غیر اعشاری منتشر می گردد و اعتبار آن بستگی به اعتبار دولت دارد در صورتی که اعتبار اسناد تجارتي بستگی به اعتبار متعهد

آن اسناد دارد . بعلاوه اسناد تجارتي براي مدت معيني و با هر مبلغی اعم از صحيح و اعشاری قابل صدور هستند .

برات :

برات نوشته ای است که به موجب آن شخصی که برات کش یا برات دهنده یا محیل نامیده می شود معمولاً به یکی از بدهکاران خود یعنی برات گیر یا محال علیه دستور می دهد تا مبلغ معینی را در موعد یا سررسید معین در وجه شخص ثالثی که دارنده برات یا محال علیه یا محتال نامیده می شود و یا به حواله کرد او پرداخت نماید . نحوه استفاده از برات که به ویژه در تجارت جهانی مورد استفاده قرار می گیرد بدین ترتیب است که صادر کننده کالا یا فروشنده کالا همزمان با صدور کالا براتی به عهده خریدار یا

وارد کننده کالا می کشد تا با رویت و نوشتن قبولی در برات مبلغ مندرج در آن را که در واقع ثمن معامله است به شخص ثالث یا دارنده برات پرداخت کند .

برات وقتی معتبر است که شرایط شکلی زیر در آن رعایت شده باشد :

۱- **قید کلمه برات در ورقه برات :** در ورقه برات باید واژه برات در متن آن و به همان

زبانی که برات تنظیم می شود قید گردد .

۲- **تاریخ تحریر برات :** ذکر تاریخ تحریر برات به روز و ماه و سال با تمام حروف الزامی

است .

۳- **ذکر اسم شخص برات گیر:** نام شخص برات گیر یا محال علیه باید در متن برات

قید گردد .

۴- **تعیین مبلغ قابل تأدیه :** مبلغی که برات قابل پرداخت است باید در متن برات قید

گردد .

۵- **تاریخ تأدیه وجه برات :** چنانچه تاریخ پرداخت وجه برات در متن برات قید نشده

باشد برات فاقد اعتبار خواهد بود . موعدا یا سررسید پرداخت وجه برات ممکن است به

رویت باشد یا به وعده باشد و بالاخره ممکن است پرداخت به تاریخ معینی موکول شده باشد .

۶- محل تأدییه وجه برات : علی الاصول محل اقامت برات گیر مکان تأدییه وجه برات باید باشد . در برات تنظیمی چنانچه محل تأدییه ذکر نشده باشد برات از شمول مقررات بروات خارج خواهد بود .

۷- اسم شخصی که برات در وجه یا به حواله کرد او پرداخت می شود باید در برات قید شود .

۸- تصریح به این که نسخه اول یا دوم یا سوم یا چهارم است .

۹- امضاء یا مهر برات دهنده : برات را برات دهنده یا براتکش باید حتماً امضاء یا مهر نماید .

در متن برات مندرجات دیگر مانند قید بهره برات و غیره اختیاری می باشد چنانچه برات گیر صراحتاً عدم قبولی خود را بر برات نوشته باشد می گویند برات نکول شده است . برات یک سند تجارتي عادی است که در بازرگانی داخلی و خارجی کاربرد دارد . زمانی که برات در بازرگانی خارجی مورد استفاده قرار می گیرد به اعتبار این که اسناد حمل کالا ضمیمه برات باشد یا نباشد به دو دسته زیر قابل تقسیم می باشند :

- برات ساده

- برات اسنادی

برات ساده به براتی گفته می شود که اسناد حمل کالا ضمیمه آن نمی باشد ولی کامل بوده و حاکی از طلب برات کش از برات گیر است .

برات اسنادی به براتی گفته می شود که اسناد حمل کالا ضمیمه آن باشد . در مواقعی در بازرگانی خارجی فقط اسناد حمل کالا برای وصول طلب صادر کننده از وارد کننده فرستاده می شود که در این حالت آن را « وصول اسنادی » گویند .

سفته :

سفته را ماده ۳۰۷ قانون تجارت ایران چنین تعریف نموده است « فته طلب (سفته)

سندی است که به موجب آن امضاء کننده تعهد می کند مبلغی در موعد معین یا عندالمطالبه در وجه حامل یا شخص معینی و یا به حواله کرد آن شخص کارسازی نماید .

«

ماده ۳۰۸ قانون تجارت ایران شرایط شکلی برای معتبر شناخته شدن سفته را بدین ترتیب

تعیین نموده است « فته طلب علاوه بر امضا یا مهر باید دارای تاریخ و متضمن مراتب ذیل

باشد :

۱ - مبلغی که باید تأدیه شود با تمام حروف

۲ - گیرنده وجه

۳ - تاریخ پرداخت . «

سررسید پرداخت مبلغ سفته ممکن است به رویت ، به وعده از رویت یا به وعده از تاریخ

سفته یا روز معین باشد . انتقال سفته به وسیله ظهرنویسی به عمل می آید .

بین سفته و برات جهات افتراق ذیل وجود دارد :

۱ - در صدور برات سه نفر دخالت دارند در حالی که در صدور سفته دو نفر مداخله دارند .

۲ - دارنده برات برای اخذ قبولی باید به برات گیر مراجعه نماید ولی در سفته چنین نیست

۳ - سفته نسخه منحصر به فرد است در صورتی که برات ممکن است نسخه اول ، دوم ،

سوم یا چهارم باشد .

۴ - برات به علی چون عدم قبولی ، عدم پرداخت وخواست می شود در صورتی که سفته

فقط به واسطه عدم پرداخت وخواست می شود .

۵ - برات با سفته از لحاظ شکلی و مندرجات متن با یکدیگر تفاوت هایی دارند .

چک :

چک واژه فارسی است . به معنی نوشته ای که بوسیله آن از پولی که در بانک دارند مبلغی دریافت داشته یا به کسی دیگر حواله دهند .

ماده ۳۱۰ قانون تجارت ایران چک را چنین تعریف کرده است « چک نوشته ای است که صادر کننده وجهی را که نزد محال علیه دارد کلاً یا بعضاً مسترد یا به دیگری واگذار می نماید . » بنابراین تعریف محال علیه چک غیر از بانک میتواند موسسه مالی و یا هر شخص دیگری که صادر کننده چک وجهی نزد آن داشته باشد اطلاق شود . با در نظر گرفتن

قانون صدور چک ، چک را می توان به شرح زیر تعریف نمود :

« چک سندی است به منظور پرداخت مبلغ معینی که در حساب صادرکننده موجود است و بر روی بانک کشیده می شود تا در وجه یا به حواله کرد دارنده یا حامل پرداخت گردد .

»

امروزه در دنیا چک دارای انواع مختلفی است مانند چک عادی ، چک بسته، چک تأیید

شده ، چک مسافرتی ، چک بانکی ، چک پستی ، چک صندوق ، حواله بانک ، چک وعده

دار ، چک صورت حسابی ، چک رسیده و چک نقل به حساب (تهاتر)

نظر به اهمیت چک های زیر تعریف می گردد :

- **چک عادی** : این نوع چک چکی است که به شرح فوق تعریف شد .

- **چک مسافرتی:** چک مسافرتی چکی است که بانکی آن را به عهده خودش می کشد و این چک به جای اسکناس در اختیار توریست ها قرار می گیرد تا آن را در مقصد به شعبه بانک صادر کننده یا نمایندگان و کارگزاران آن ارائه و اسکناس دریافت دارند. دریافت کننده چک مسافرتی یک نمونه امضا خویش را به هنگام اخذ آن و به هنگام اخذ وجه نقد نیز مجدداً آن را امضا می نماید. بدین ترتیب درجه امنیت چک مسافرتی افزایش می یابد.

- **چک بانکی:** از این چک با اصطلاح چک تضمینی نیز یاد می شود زیرا پرداخت مبلغ مندرج در آن توسط شعب بانک صادر کننده چک تضمین شده است. بانک با دریافت اسکناس از مشتری یا بدهکار کردن حساب مشتری چک بانکی به عهده خودش صادر می نماید. بدین ترتیب این نوع چک با اسکناس اصلاً فرقی ندارد.

حواله بانکی: این نوع چک چکی است که بانکی به عهده بانک دیگر می کشد تا مبلغ مندرج در آن را پرداخت و حساب بانک صادر کننده را بدهکار نماید. به طور کلی برای اینکه چک معتبر باشد باید از نظر شکلی حداقل شرایط ذیل را دارا باشد:

۱ - **تعهد تأدیه مبلغ بدون قید و شرط:** مبلغ مندرج در متن چک بدون قید و شرط

قابل پرداخت است. به عبارتی ذکر و قید هر گونه شرطی در متن چک بلا اثر است.

۲ - **تاریخ صدور چک:** تاریخ صدور چک باید با تمام حروف در بالا و سمت راست چک

نوشته شود.

۳- **نام گیرنده چک** : چک ممکن است در وجه حامل یا به نام شخص معینی صادر و از طرف بانک قابل تأدیه باشد . در صورتی که چکی در وجه شخص معینی یا به حواله کرد او صادر شده باشد ، شخص مذکور می تواند با ظهر نویسی مبلغ چک را به دیگری انتقال دهد . بدیهی است اگر چک در وجه حامل باشد نیازی به ظهر نویسی نداشته و انتقال مالکیت با قبض و اقباض انجام می شود .

۴- **امضا صاحب چک** : صادر کننده یا صاحب چک باید آن را امضا کند .

تطبیق چک ، سفته و برات :

با توجه به تعریف چک وجه افتراق آن با برات مشخص می شود . محال علیه چک بانک است در صورتی که محال علیه برات هر شخصی می تواند باشد . بعلاوه چک سندی است به رویت یعنی به محض ارائه به بانک قابل پرداخت است . در صورتی که اصولاً برات به وعده قابل تأدیه است .

در ایران ناشر سفته و برات وزارت امور اقتصادی و دارایی است در صورتی که ناشر چک بانک ها می باشند . سفته و برات دارای تمبر مالیاتی هستند که مبلغ تمبر نیز با تغییر مبلغ قابل درج در سفته یا برات تغییر می نماید در صورتی که در مورد چک چنین چیزی وجود ندارد . در اینجا لازم است این مورد تبیین شود که چون سفته دارای تمبر مالیاتی است اما چک در مقایسه با سفته هزینه تهیه آن پایین تر است همین امر سبب شده تا در معاملات بجای سفته از چک استفاده شود . بدین ترتیب باید در معاملات وعده دار از برات یا سفته استفاده شود نه از چک زیرا چک با اسکناس تفاوتی ندارد زیرا چک به رویت بدون قید و شرط قابل پرداخت است و چک جایگزین اسکناس باید باشد یعنی شخصی که چکی

به عهده بانکی می کشد باید معادل مبلغ مندرج در چک قبلاً در بستانکار حساب خویش نزد بانک موجودی داشته باشد .

در سیستم های پولی و اعتباری که با تغییر نرخ تنزیل حجم اعتبارات کنترل می گردد سفته و برات نزد بانک های تجاری قابل تنزیل می باشد بانک های تجاری به نوبه خود در صورت نیاز به وجه نقد این اسناد تجاری وعده دار را در بانک مرکزی تنزیل مجدد می نماید حال آن که چک چون به رویت قابل پرداخت است و وجه آن قبلاً به بانک سپرده شده است وسیله تنزیل در بانک های تجاری و بالطبع تنزیل مجدد نزد بانک مرکزی نمی باشد .

اوراق بهادار:

به سهام، اسناد خزانه و اوراق قرضه که از طریق کارگزاران در بورس مورد معامله قرار می

گیرند اوراق بهادار اطلاق می گردد. در قانون تأسیس بورس اوراق بهادار مصوب

۱۳۴۵/۲/۲۷ مجلس شورای ملی بورس اوراق بهادار و کارگزاران که در امر داد و ستد اوراق

موصوف نقش کلیدی ایفا می کنند به ترتیب زیر تعریف شده است:

ماده یک - تعاریف زیر از لحاظ این قانون معتبر است:

۱ - بورس اوراق بهادار بازار خاصی است که در آن داد و ستد اوراق بهادار توسط کارگزاران

بورس طبق مقررات این قانون انجام می گیرد.

۲ - اوراق بهادار عبارتست از سهام شرکت های سهامی و اوراق قرضه صادر شده از طرف

شرکت ها و شهرداری ها و موسسات وابسته به دولت و خزانه داری کل که در معامله و

نقل و انتقال باشد.

۳ - کارگزاران بورس اشخاصی هستند که شغل آن ها داد و ستد اوراق بهادار است و معاملات در بورس منحصرأ توسط این اشخاص انجام می گیرد .

۴ - فهرست نرخ ها سند رسمی است که به منظور مشخص کردن اوراق معامله شده و تعداد آن ها و قیمت هایی که داد و ستد این اوراق به آن قیمت ها انجام یافته است تنظیم و اعلان می شود .

طبق بند ۲ ماده یک به شرح فوق به اسناد خزانه هم اوراق قرضه دولتی که توسط خزانه داری کل صادر می شود اطلاق می گردد . به عبارتی قانون فوق الذکر دو نوع اوراق بهادار یعنی سهام شرکت های سهامی عام و اوراق قرضه صادره توسط شرکت ها ، شهرداری ها و

مؤسسات وابسته به دولت و خزانه داری کل وجود دارد . این دو نوع اوراق بهادار باید منحصرأ توسط کارگزاران مورد معامله قرار گیرد یعنی اشخاص مستقیماً نمی توانند به معامله این اوراق بهادار بپردازند . بعلاوه بخش خصوصی فقط از طریق انتشار سهام شرکت های سهامی می توانند پس انداز اشخاص را به منظور سرمایه گذاری جذب نماید نه از طریق اوراق قرضه .

بین اوراق بهادار ، سهام مبین مالکیت می باشد در حالی که اوراق قرضه و اسناد خزانه حاکی از طلب دارنده از صادر کننده این اوراق و اسناد می باشد . اسناد خزانه اسناد کوتاه مدتی است که معمولاً سررسید آن ها سه ماه بوده و در ایالت متحده امریکا و بریتانیا خزانه داری کرارأ با فروش این اسناد دست به استقراض از بخش خصوصی می زند . در ایالت متحده اسناد خزانه به مزایده گذاشته می شود و خریدار به نرخ کمتری که روی

اسناد نوشته شده اسناد را می خرد . مبلغی که روی اسناد خزانه می پردازد بهای تجاری اسناد گفته می شود . بدیهی است بهای تجاری از بهای اسمی اسناد خزانه پایین تر است و تفاوت بین ارقام بهره یا سود است که نصیب خریدار می شود .

اوراق قرضه عبارتست از اسناد عادی بدهی وام گیرنده و تعهد وی در پرداخت اصل و بهره بدهی در سررسید یا سررسیدهای مشخص و معین . اوراق قرضه در بازار اوراق بهادار قابل خرید و فروش می باشد . اوراق منضم به کوپن هایی است که نشان دهنده بهره پرداختی است . روی اوراق قرضه مبالغی مندرج است که به این مبلغ بهای اسمی اوراق قرضه اطلاق می گردد . همین اوراق دارای قیمت دیگری است که با عرضه و تقاضای این اوراق تعیین

می گردد . به قیمتی که اوراق قرضه معامله می شود قیمت تجاری یا واقعی گفته می شود . قیمت تجاری اوراق قرضه با نرخ بهره بازار پول نسبت معکوس دارد . بدین معنا که با افزایش نرخ بهره قیمت تجاری اوراق قرضه پایین می آید .

به طور کلی در بازار اوراق بهادار گروه وام دهندگان و وام گیرندگان و واسطه های مالی مداخله می نماید . از واسطه های مالی به نام کارگزار یا دلال یاد می شود . بازار اوراق بهادار استقراض را آسان می سازد و موجب می گردد تا وجوه را کد بکار انداخته شود . به عبارتی بازار اوراق بهادار امکان کانالیزه کردن پس اندازها به سرمایه گذاری ها را تسهیل می کند .

یکی از جهات مهم افتراق سهام با اوراق قرضه آن است که بهنگام توقف و ورشکستگی شرکت صاحبان اوراق قرضه شرکت مذکور نسبت به سهامداران شرکت در اولویت قرار

دارند . به عبارتی ابتدا مبالغ اوراق قرضه منتشره شرکت پرداخت خواهد شد و اگر پس از پرداخت کل دیون شرکت متوقف مبلغی باقی ماند بین سهامداران توزیع خواهد شد .

سایر اسناد تجاری :

بطوری که از نظر گذشت اسناد تجاری شامل اوراق تجاری و اوراق بهادار و سایر اسناد تجاری می گردد . سایر اسناد تجاری به انواع بارنامه و قبض انبار اطلاق می گردد . بارنامه یکی از اسناد مهم تجاری است که توسط شرکت های حمل و نقل صادر و مهر و امضا می گردد و به صاحب کالا ارائه می شود . بارنامه سند مالکت کالا است که کالای آن توسط شرکت های حمل و نقل در حال حمل از مبدأ به مقصد می باشد . بارنامه با ظهر نویسی قابل انتقال است . بارنامه را شرکت های حمل و نقل ممکن است به نام یا حامل یا به حواله کرد صادر نماید . اگر بارنامه در وجه حامل صادر شده باشد بدیهی است کالاهای مورد حمل به دارنده بارنامه قابل تحویل است بدین ترتیب این نوع بارنامه در صورت مفقود شدن بسیار آسان آسیب پذیر است . بارنامه بسته به شرکت حمل کننده کالا دارای انواع

زیر می باشد :

- بارنامه دریایی

- بارنامه هوایی

- بارنامه راه آهن

- بارنامه کامیون

- بارنامه سرتاسری

بارنامه دارای تاریخ می باشد . تاریخ بارنامه قاعدتد تاریخ حمل کالا می باشد . بعلاوه در متن بارنامه واژه حمل شده باید قید گردد تا مشخص شود تا کالا در کشتی گذاشته شده و دلالت بر حمل قطعی کالا بنماید .

مقدمه :

کارآموزی یک واحد عملی در دانشگاه است که به وسیله این واحد با کارکردن در شرکت های دولتی و خصوصی به طور عملی آشنا می شویم و می توان با درس هایی که در این دوره خوانده ایم تطبیق داده و درس ها را با کار عملی مقایسه کنیم .

من برای گذراندن دوره کارآموزی به بانک قرض الحسنه رفتم تا با کار کردن در بانک بیشتر آشنا شوم .

در ابتدای این گزارش ابتدا در مورد اصلاحات اوراق بانکی مختلف توضیحی داده شده و سپس گزارش مختصری از کار ارائه گردیده است .

با تشکر فراوان از استاد محترم جناب آقای قشمی

زهرا خجسته فر

حساب پس انداز :

در صندوق قرض الحسنه هر شخصی که بخواهد حساب پس انداز باز کند باید پولی را به حساب واریز کند که با واریز کردن پول به حساب دفترچه ای به او داده خواهد شد که موجودی آن شخص در آن نوشته می شود. که برای گرفتن موجودی از حساب باید شخصاً

با دفترچه پس انداز به بانک مراجعه کند و تا هر مبلغی را که در حساب داشت و خواست برداشت کند در غیر این صورت پولی داده نمی شود .

حساب جاری :

برای باز کردن حساب جاری در بانک های قرض الحسنه اشخاص باید فتوکپی پروانه کسب و معرف داشته باشند تا برای آن ها حساب جاری باز شود که با باز کردن حساب جاری به آن ها دسته چک داده می شود . برای گرفتن موجودیشان از حساب جاری می توانند شخصاً اقدام کنند یا با دادن یک برگ دسته چک به اشخاص دیگر و با امضای خودشان پول را از حساب جاری برداشت کنند .

باز کردن حساب جاری یا پس انداز :

برای باز کردن حساب جاری و پس انداز شخص در قبال پولی که به حساب واریز می کند (حساب جاری خودش) فیش دریافت می کند و سپس پول به حساب شخص ارسال می شود که در هنگام برداشت پول ، شخص در حساب جاری به وسیله چک و در حساب پس انداز از طریق دفترچه می تواند پول را برداشت کند .

وام دادن :

در بانک قرض الحسنه وام دادن به صورت محدود انجام می شود به این صورت که هر شخص در قبال موجودی پس اندازی که در بانک دارد به او وام داده می شود. برای مثال اگر شخصی در حساب خود تا ۳۰۰۰۰۰۰ ریال داشته باشد به او ۳۰۰۰۰۰۰ ریال وام داده خواهد شد که باز پرداخت این وام به صورت ۱۰ قسطه است با ۸٪ کارمزد یعنی ۲۴۰۰۰۰ ریال.

شخصی که برای دریافت وام به بانک مراجعه کرده است باید ضامن داشته باشد که در بانک قرض الحسنه برای گرفتن ۱۰۰۰۰۰۰ ریال به بالا ۲ نفر ضامن می خواهد که یکی باید اداری و دیگری کاسب باشد شخصی که اداری است تعهد حقوقی می گیرد که به اداره مربوطه می برد و کارگزینی اداره مهر و امضا می کند تا در قبال پرداخت نکردن اقساط وام مبلغ از حقوق ضامن کسر گردد.

دریافت چک متفرقه بانک های دیگر :

اشخاصی که در بانک قرض الحسنه حساب جاری یا پس انداز دارند می توانند چک های بانک های دولتی را که موعد تاریخ آن ها نرسیده است را از طریق بانک دولتی به بانک مربوطه ارسال دارند تا یک روز بعد از تاریخ چک به صندوق ارسال شود که در این صورت چک یا نقد می شود و در صورت موجودی نداشتن فرم می خورد.

طریقه چک نوشتن :

تاریخ چک باید با خط خوانا نوشته شود و مبلغ چک و امضا صاحب حساب باید کامل باشد تا چک پرداخت شود در صورتی که یکی از این ها را نداشته باشد چک پرداخت نمی شود ضمناً صاحب حساب باید موجودی داشته باشد .

دفتر روزنامه بانک قرض الحسنه :

دفتر روزنامه در پایان هر روز تکمیل می شود که یک سرفصل بستانکار و یک سرفصل بدهکار دارد . در مورد سند هایی که پول دریافت می شود در ستون بستانکار دفتر روزنامه ثبت می شود در صورتی که به صورت چک یا برداشت از پس انداز باشد در بدهکار دفتر روزنامه نوشته می شود و در آخر کار تفاوت بدهکار و بستانکار را مشخص می کنند در صورتی که صندوق بدهکار باشد به موجودی صندوق روز قبل اضافه می شود و اگر بستانکار باشد از صندوق روز قبل کم می شود .
که در پایان کپی از مدارک موجود در این صندوق ضمیمه شده است .